

L'EDUCACIÓ DAVANT LA COVID-19

Propostes per impulsar el dret a
l'educació durant l'emergència

FRENAR EL VIRUS, NO L'EDUCACIÓ

L'educació **és un dret que sempre hem de protegir**, i encara més en les circumstàncies més dures i especialment durant aquestes. En situacions d'emergència, l'educació ofereix protecció i redueix les repercussions psicosocials d'una crisi en oferir un sentiment de normalitat, estabilitat, estructura i esperança, proporcionant, a més a més, elements essencials per a l'estabilitat econòmica en el futur.

A més a més, **l'educació pot salvar vides en proporcionar el coneixement i les aptituds necessàries per superar una crisi**. Integrar l'educació sobre riscos en els plans d'estudi i aconseguir que els centres educatius siguin segurs són dues prioritats que contribueixen al progrés dels Objectius de Desenvolupament Sostenible.

El sistema educatiu té un **paper important en aquesta emergència** perquè, en fer front al repte de garantir el dret a una educació de qualitat i inclusiva en aquesta situació, permet:

- Contribuir a l'**assoliment dels objectius** específics en la lluita contra la pandèmia, per exemple, en difondre el coneixement sobre com evitar la propagació del contagi.
- Afavorir el manteniment de la **cohesió social**.
- Pal·liar les **conseqüències socioeconòmiques** d'aquesta crisi

Salvar l'educació

En aquest context de pandèmia global és important destacar que la prioritat no és com salvar el curs, sinó com **salvar el dret a l'educació** i fins i tot, connectant amb l'essència de la missió educativa: **com contribuïm a frenar l'impacte d'aquesta crisi des de l'educació, des de cada escola i des de cada aula.**

Adoptar un enfocament d'emergència

No serà possible recuperar la normalitat si no assumim que **ens trobem davant una situació d'emergència**. Serà molt difícil superar aquesta crisi si només recorrem a les solucions que aplicàrem en condicions "normals". Els processos, les eines, les estratègies o les metodologies que hem aplicat fins ara poden no ser eficaços en l'actual context d'incertesa.

Significa això que no existeixen vies d'actuació?

En absolut: les emergències han acompanyat la humanitat durant tota la història i, amb el temps, hem après a fer-ne front, i fer-ho de manera que apliquem **solucions que permetin protegir el desenvolupament**.

El cicle d'actuació en emergències ens permet orientar les diferents propostes de manera que atenguin les **necessitats que sorgeixen en cada fase d'una crisi**.

Fer front a l'emergència educativa

Alhora que fem front a les qüestions més prioritàries d'aquesta emergència, cal que ens preocupem (i que comencem a ocupar-nos) per les **pròximes fases de la crisi** i el risc de què afectin alguns nens, nenes, adolescents i famílies més vulnerables del món, inclosos aquells que s'han vist desarraelats de les seves llars, aquells que viuen en comunitats marginades i els que viuen en països amb limitacions d'accés a serveis de salut i socials. **S'han de fer esforços addicionals per protegir els més vulnerables**, independentment d'on es trobin, el seu estat legal, origen o condició.

Ningú estarà segur davant d'aquesta pandèmia fins que aquells a qui costa més d'arribar-hi també ho estiguin.

Com hem vist en anteriors crisis de salut pública, **el tancament d'escoles pot tenir conseqüències adverses per al benestar i l'aprenentatge dels estudiants**, especialment per als que procedeixen de comunitats vulnerables. En el cas que les escoles estiguin tancades, hi ha d'haver **plans sòlids per garantir la continuïtat de l'aprenentatge**, incloses les opcions d'educació a distància i l'accés a serveis essencials per a tothom. Aquests plans també han d'incloure els passos necessaris per a la reobertura segura de les escoles, un cop superades les primeres fases de la crisi. Quan les escoles romanen obertes, s'han de seguir pautes operatives segures per garantir la **protecció i adequada informació de tota la comunitat educativa**.

I en qualsevol situació, **l'escola ha de contribuir a impulsar la solidaritat global** i a eliminar qualsevol vestigi d'estigmatització o discriminació associada a la pandèmia.

Propostes per impulsar el dret a l'educació durant l'emergència

En aquest context, oferim un seguit de recomanacions i propostes sobre aquells aspectes que considerem rellevants, tant pel que fa a curt com a mig termini.

Cada proposta es relaciona amb una fase del cicle d'emergències, de manera que es puguin desenvolupar progressivament a mesura que la situació evoluciona.

Al final d'aquest document, un gràfic relaciona totes les propostes amb cada fase del cicle.

Dret a l'educació

Hem de garantir el dret a una educació de qualitat i inclusiva, preveient la possibilitat de nous confinaments per possibles onades epidèmiques, l'existència de brots locals o la impossibilitat de part de l'alumnat d'assistir a classe per malaltia. Suggerim les mesures següents per ser implementades a l'inici del proper curs escolar:

1

Desenvolupament de plataformes digitals d'ensenyament centralitzades per les administracions educatives que garanteixin l'homogeneïtat, la qualitat d'accés, la lluita contra l'absentisme, la protecció de les dades personals i la ciberseguretat de l'alumnat, professorat i centre educatiu.

2

Desenvolupament d'un **programa d'ensenyament a distància d'emergència** amb materials digitals on-line i reforçat per emissions en mitjans de comunicació de masses. Aquest ensenyament es podrà complementar amb acció didàctica i tutorial del professorat, en l'exercici de la seva llibertat de càtedra i autonomia dels centres educatius, assegurant d'aquesta manera la transmissió de coneixements i l'adquisició de competències del currículum bàsic, així com el seguiment d'un procés estructurat que permeti l'avaluació contínua de conformitat a uns criteris inicialment coneguts.

3

Implementar un **programa de suport escolar** al llarg del curs per donar suport al seguiment educatiu de les famílies especialment d'aquelles en situació de vulnerabilitat.

4

Desenvolupament d'un **programa de suport i orientació a les transicions educatives** per mitjà de l'acció tutorial específica, especialment en el pas de primària a secundària.

“Em preocupa que es pugui obrir una bretxa en la desigualtat de l'educació perquè no tots els alumnes tenen el mateix accés a Internet ni venen del mateix entorn social.”

— Testimoni d'una docent de Madrid

Lluita contra la desigualtat educativa

Aquesta emergència ha suposat un gran repte per a la continuïtat de l'activitat educativa durant el curs. Són necessàries mesures excepcionals per no incrementar la desigualtat que ja existeix:

5

Lluita contra l'absentisme: Identificar l'alumnat amb el qual ha estat impossible comunicar-se des dels centres educatius i sol·licitar visites a les famílies per part de les forces i cossos de seguretat per demanar les seves dades i valorar la seva situació acadèmica, en coordinació amb els serveis socials.

No repetició de curs: De manera excepcional, i mancant estudis posteriors sobre els efectes de la repetició, es promocionarà el conjunt de l'alumnat.

6

7

Deixar sense constància acadèmica la qualificació en aquesta avaluació. Evitar que es puguin aplicar criteris molt desiguals en la qualificació d'aquesta avaluació que afecten l'expedient acadèmic global de l'alumnat.

Desenvolupar un programa de suport **escolar durant l'estiu** que permeti reforçar els hàbits d'estudi, l'autonomia per a l'aprenentatge, les competències digitals, l'hàbit lector i les competències instrumentals.

8

“Em preocupa l'absentisme. Hi ha classes on molta gent no es connecta... altres problemes comuns són l'aclaparament i la sobrecàrrega de tasques. Molts tenen problemes personals a casa... És un cúmul de coses que fa impossible arribar a tot plegat”.

— Erika, 16 anys, Laviana

Educació per a la salut i prevenció de la COVID-19

Davant la necessitat de dotar la infància i l'adolescència dels coneixements adequats per actuar i protegir-se de les notícies falses i de la desinformació en el marc de l'emergència, les escoles poden proporcionar als estudiants informació vital de com protegir-se ells i les seves famílies:

Desenvolupar una campanya **adreçada específicament a la infància i adolescència** sobre com actuar durant l'emergència de la COVID-19 que promogui la participació infantil.

9

10

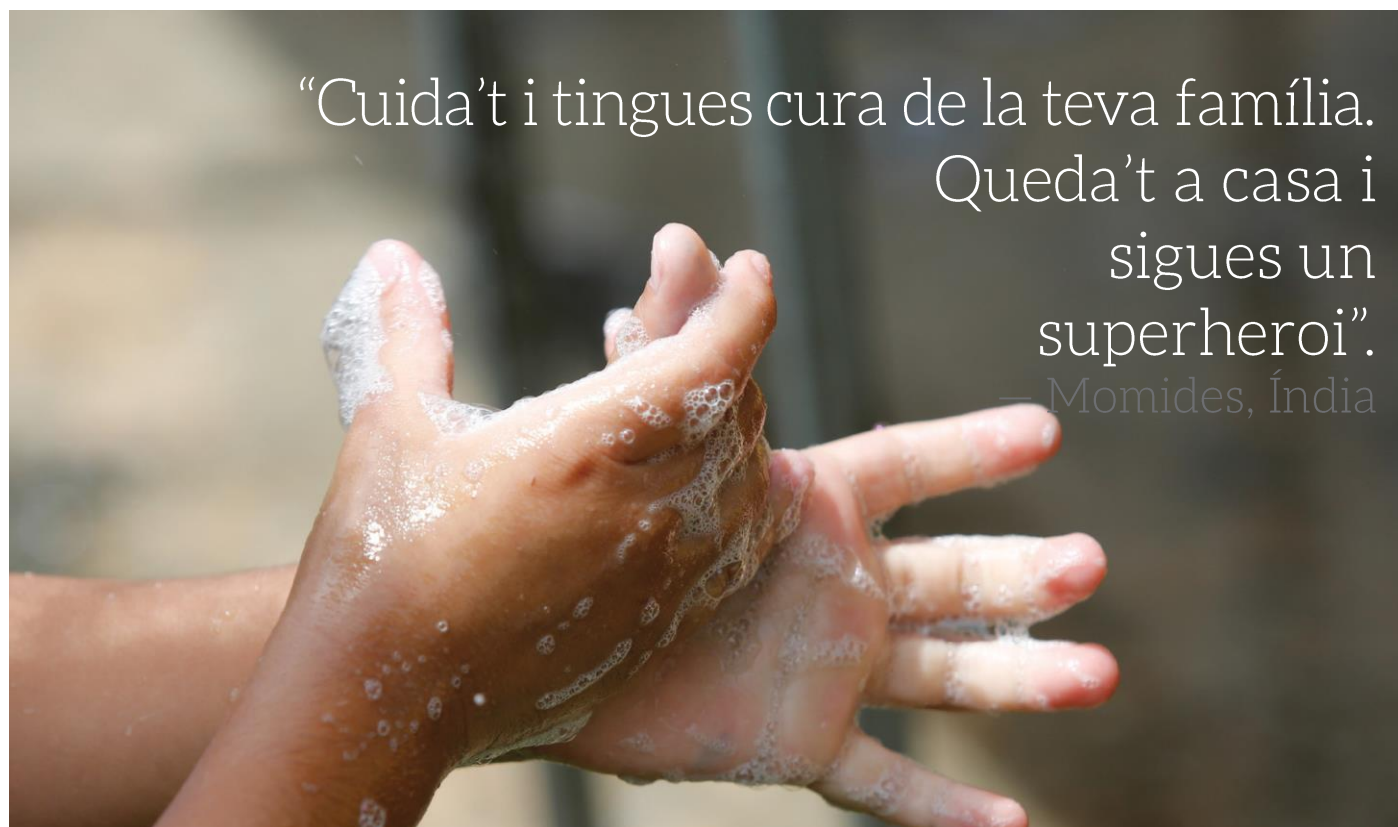
Desenvolupar continguts específics d'educació per a la salut (prevenció del contagi, gestió emocional, hàbits saludables i ús adequat de les TIC) per a nens, nenes i adolescents adreçats al programa de suport escolar i d'ensenyament a distància. Incorporar els docents com agents actius en l'emergència a través de formació impartida en col·laboració amb altres agències, per exemple protecció civil.

11

Elaborar els plans d'actuació d'emergència davant la COVID-19 en els centres escolars, previ a la reobertura dels centres. Així mateix, formar el professorat en l'execució de plans d'emergència.

“Cuida't i tingues cura de la teva família.
Queda't a casa i
sigues un
superheroi”.

— Momides, Índia

Educació zero-tres

El cessament de l'activitat educativa d'aquesta etapa té conseqüències educatives i assistencials per als nens i nenes, especialment els més vulnerables. A més a més, presenta dificultats de conciliació per a les famílies, especialment si han d'anar al centre de treball, així com del propi manteniment de la xarxa d'escoles infantils que que fan front a problemes financers per subsistir fins el retorn a l'activitat.

12

Reprendre les activitats d'educació 0-3 adreçades a les famílies amb un programa d'atenció socio-educativa a distància mentre sigui impossible el presencial i recuperar la seva activitat amb prioritat davant altres activitats laborals, enfortint l'enfocament educatiu davant l'assistencial d'aquesta etapa educativa.

“En general no s'estan tenint en compte les necessitats reals i de qualitat per a la infància”

— Testimoni d'un docent de Pontevedra

Dret a la protecció

L'emergència sanitària ha provocat una emergència social paral·lela que es perllongarà en el temps i les conseqüències són encara incalculables. La violència contra nens i nenes pot augmentar degut al confinament i a tres problemes, com la pobresa infantil, la desatenció de les necessitats de nenes i nens amb discapacitat o el fracàs i abandonament escolar els quals es veuran molt agreujats si no s'estableixen plans d'actuació específics. Des del sistema educatiu cal contribuir a la protecció social:

13

Establir la figura del **coordinador de protecció i benestar infantil** en tots els centres públics i privats que recull el projecte de LOMLOE per identificar i canalitzar la resposta davant les sospites de violència i abús contra la infància, la pobresa infantil, el fracàs i abandonament escolar, la falta d'accés a l'educació originada per la bretxa digital i la garantia de l'adequada atenció a les necessitats especials.

14

Establir un **programa específic de seguiment educatiu** per a les nenes, nens i adolescents sota tutela de les administracions públiques.

“Poden augmentar els riscos, les notícies falses... els rumors sovintegen.” — Rober, 17 años, Avilés

Digitalització

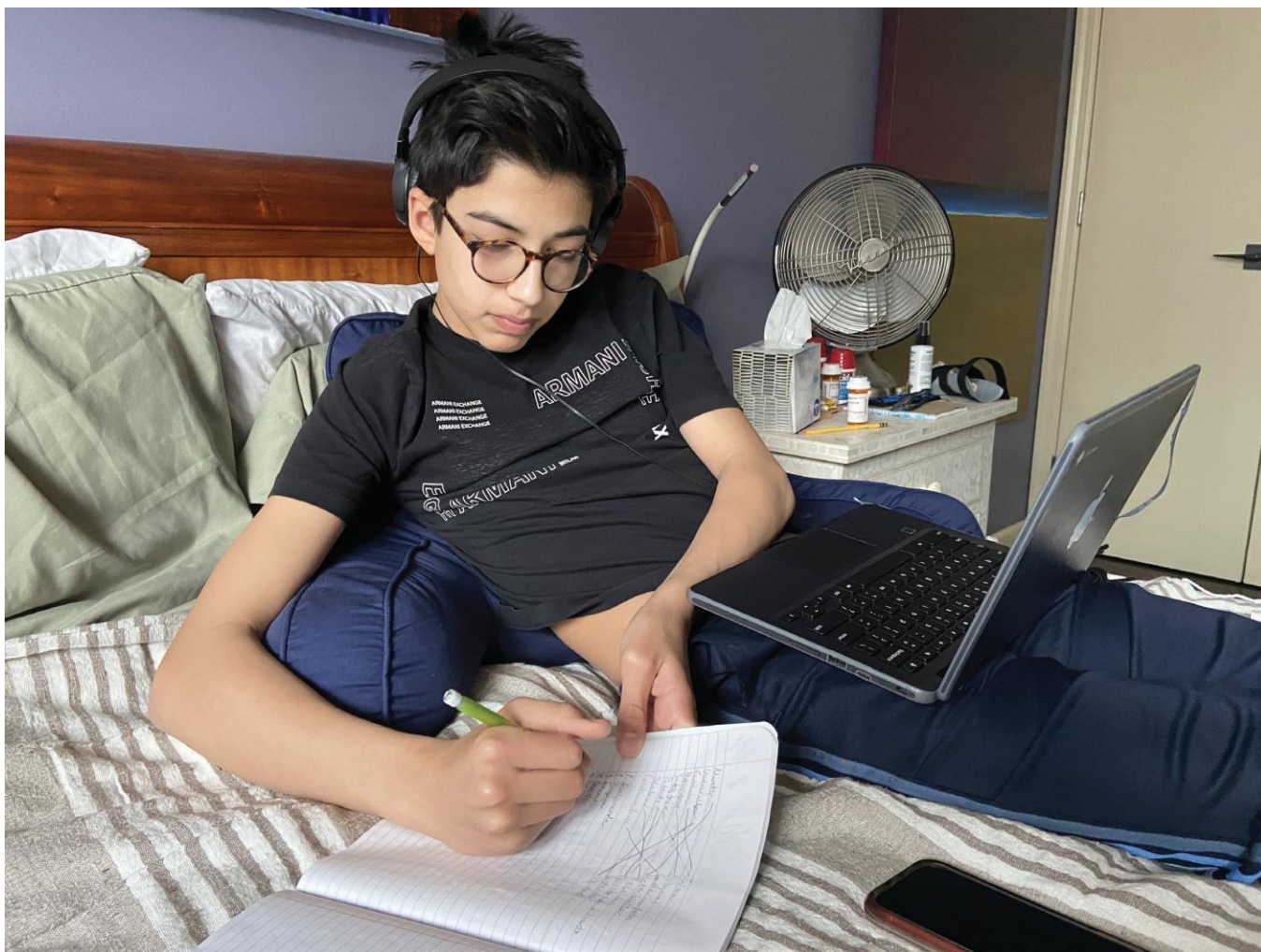
A l'impacte econòmic i laboral que l'emergència sanitària de la COVID-19 té sobre tots els sectors, inclosa l'educació, s'hi fa front a través de la digitalització de les activitats. Per tal que l'estratègia tingui èxit, és imprescindible l'alfabetització digital i el desenvolupament de les competències TIC de la comunitat educativa i de la societat en general. Les mesures següents poden contribuir a assolir aquest objectiu:

15

Intensificar els programes de desenvolupament de competències TIC en els docents de tots els nivells educatius mitjançant accions de formació permanent del professorat, enfortint a més a més la presència d'aquestes competències en el currículum educatiu de l'alumnat en tots els nivells educatius.

16

Intensificar els programes de desenvolupament de competències TIC en la societat en general mitjançant programes d'educació en el decurs de la vida i fomentar el desenvolupament de la cultura de la societat del coneixement de la forma més àmplia possible entre la població.

Mobilització social

L'enorme repte al què s'enfronta el sistema sanitari espanyol en aquest moment requereix de la mobilització de la societat en el seu conjunt per executar les estratègies dissenyades per les autoritats sanitàries a fi de combatre la propagació i protegir la salut de la població. A més a més, cal atendre les necessitats d'atenció social derivades de l'emergència i les seves conseqüències socioeconòmiques a mig termini. Des de l'escola és possible contribuir-hi i que els mateixos nens, nenes i adolescents puguin formar part de la solució:

17

Utilització de l'estructura escolar com a centre de recursos comunitari per garantir els drets de la infància durant totes les fases de l'emergència.

Crear un escenari de col·laboració immediata entre l'administració educativa i les organitzacions del tercer sector per aconseguir el suport i la participació ciutadana i social requerida per atendre les necessitats de la població infantil en l'escenari d'emergència i post crisi.

18

“No ens podem passar tot el dia davant una pantalla perquè, si no, ens acabarà afectant.”
— Marina, 13 anys, Huelva

Resum de les mesures proposades per fases d'acció davant l'emergència

PREVENCIÓ	MITIGACIÓ	PREPARACIÓ	RESPOSTA	RECUPERACIÓ
Són les accions que es prenen amb anticipació, adreçades a evitar l'impacte d'una crisi.	Són les accions que busquen limitar o reduir l'impacte negatiu d'una crisi.	És el desenvolupament de capacitats per preveure, respondre i recuperar-se de manera efectiva de l'impacte d'una crisi.	Són les accions que es duen a terme immediatament després de ser declarada una emergència, adreçades a reduir l'impacte de la crisi.	Són les accions adreçades a la tornada a la normalitat de la població. De vegades poden millorar el punt des del qual es partia abans de l'emergència.
4 Programa de suport i orientació a les transicions educatives. 10 Desenvolupar continguts específics d'educació en salut. 14 Programa de seguiment educatiu per a infants tutelats.	5 Lluita contra l'absentisme. 6 No repetició del curs. 7 Deixar sense constància la qualificació en aquesta avaluació. 12 Reprendre les activitats d'educació 0-3.	1 Desenvolupament de plataformes digitals d'ensenyament 2 Programa d'ensenyament a distància d'emergència. 11 Elaborar plans d'actuació d'emergència davant la COVID-19.	8 Programa de suport escolar durant l'estiu. 9 Campanya institucional dirigida a la infància. 13 Figura de coordinador de protecció i benestar infantil. 17 El centre educatiu com a centre de recursos comunitari. 18 Foment de la participació ciutadana.	3 Programa de suport escolar. 15 Programes de desenvolupament de competències TIC. 16 Desenvolupament de la societat del coneixement.

Per a cada nen i cada nena.
Sigui qui sigui.
Visqui on visqui.
Tots mereixen una infància.
Un futur.
Una oportunitat justa.
Per això existeix UNICEF.
Per a tots i cadascun dels nens, nenes i adolescents.
Treballant cada dia, a 190 països i territoris.
Arribant fins els més inabastables.
Aquells que estan més lluny de l'ajut.
Els més vulnerables.
Els més oblidats.
Els més exclosos.
Per tots ells continuem.
I mai ens rendirem.

Fotografies

Portada | © UNICEF/UNI318037/Robles
Pàgina 2 | © UNICEF/UNI319603/Bajornas
Pàgina 4 | © UNICEF/UNI313395/McIlwaine
Pàgina 7 | © UNICEF/UN0324434/Fernandez
Pàgina 8 | © UNICEF/UNI316067/ López Tazón
Pàgina 9 | © UNICEF/UNI316641/Mohamed
Pàgina 10 | © UNICEF/UNI313136/Adelson
Pàgina 11 | © UNICEF/UNI316642/Mohamed

Declaracions

Les cites incloses procedeixen de:

- Un extracte de la sessió de treball online sobre educació, realitzada el 14 d'abril de 2020 amb el grup assessor, grup assessor format per 12 noies i nois representants de consells locals de participació infantil i adolescent per part de la iniciativa Ciutats Amigues de la infància.
- Aportacions de noies i nois participants en la iniciativa Voices of Youth www.voicesofyouth.org
- Una enquesta realitzada per UNICEF Espanya en març de 2020 a docents sobre la COVID-19

Publicat per UNICEF Espanya
Direcció de Sensibilització i Polítiques d'Infància
Àrea d'Educació en Drets d'Infància i
Ciutadania Global
Mauricio Legendre, 36, 28046 Madrid-Espanya
educacion@unicef.es
Abril de 2020